

Kesäseminaari

Tervetuloa suomalaisen maatiaiskan
säilytysohjelman kesäseminaariin
Korkeasaareen (Karhusali)
1.7.2017 klo 10

Ohjelma klo 10-16

- kanojen ruokinta (Rehux Oy)
- lintuinfluenssa & suoramynnin lupa-asiat (Pia Venneström, Evira).
- horniokannan alkuvaiheet (Kirsti Hassinen)
- pienryhmäharjoitukset tietojen raportoinnista

Virallisen ohjelman jälkeen mahdollisuus osallistua opastetulle kierrokselle aiheesta "Eläinten yhteisöllisyys".

Ilmoittautuminen 20.6.2017 mennessä sähköpostitse elaingeenivarat@luke.fi tai 029 5326139

Ilmestymispäivä 12.6.2017

Julkaisija:

Kansallinen eläingenivaraojelma

Ulkoasu ja taitto:

T:mi Digijiipee, www.digijiipee.net

Suomalaisen maatiaiskan säilytysohjelman yhteystiedot ovat:

Eläingenivaraojelma,
Luonnonvarakeskus, Alimentum,
Myllytie 1, 31600 Jokioinen

Sähköposti: elaingeenivarat@luke.fi

Puhelin:

029 532 6139 /Mervi Honkatukia
029 532 6210 / Juha Kantanen

Suomalaisen maatiaiskan säilytysohjelman neuvotteluryhmän kokoonpano:

Pasi Hellsten, Uusikaupunki
pasi_hellsten@golder.fi

Elina Lindström, Kuusjoki
pippuri_82@hotmail.com

Jarmo Manninen, Valkeala
jarmo.manninen@kolumbus.fi

Luken edustajat toimivat asioiden esittelijöinä neuvotteluryhmässä ja käytännön toteuttajina.

Maatiaiskan säilytysohjelma

Internetissä:

www.luke.fi > tietoa luonnonvaroista
> geenivarat > eläingenivarat

sosiaalisessa mediassa:

www.facebook.com/suomalaisenmaatiaiskanansailytysohjelma

Poikkeuksellisen paha lintuinfluenssakausi jatkuu Euroopassa

TEKSTI: Marjatta Sihvonen

Vakavia oireita aiheuttavaa lintuinfluenssaa esiintyy edelleen runsaasti EU:n alueella, Ukrainassa ja Balkanin maissa. Suomen kanaloissa tautia ei ole tavattu.

Korkeapatogeenista eli vakavia, henkeä uhkaavia oireita aiheuttavaa lintuinfluenssaa on tavattu viime talvena laajalti. Tartuntoja on havaittu sadoilla eurooppalaisilla siipikarjatiloilta, ja tauti on aiheuttanut suuria tuhoja.

EU:n järjestelmään on ilmoitettu tartuntoja 1.10.2016 - 5.4.2017 välisenä aikana 1098 siipikarjassa, 1400 luonnonvaraisessa linnussa ja 47 muussa vankeudessa pidettävissä linnussa.

– Tapauksia on kaikenlaisilla tiloilla harrastajakanoista kaupallisiin tiloihin. Virus on pääosin H5N8-tyyppiä. Myös joitakin H5N5-tyypin tapauksia on, kertoo ylitarkastaja Tiia Tuupanen elintarviketurvallisuusvirasto Evirasta.

Suomen siipikarjat puhtaita

Suomessa lintuinfluenssaa on talven aikana tavattu viisitoista kertaa, mutta yhtään tartuntaa ei toistaiseksi ole löytynyt siipikarjoista. Viimeisin tautitapaus, H5N8-tyypin influenssaan kuollut merikotka löytyi pääsiäisviikolla Laitilasta. Ensimmäisen kerran tauti havaittiin Suomessa marraskuussa, Ahvenanmaalla. Neljätoista tapausta on ollut luonnonvaraisia lintuja, ja yksi löytyi lintutarhasta.

– Tällä hetkellä ei ole tarkkaa tietoa, mistä tartunta on tullut, mutta epäilemme tartuntalähteeksi luonnonvaraisia lintuja, Tuupanen sanoo.

Tautia ei ole aiempina vuosina Suomessa tavattu. Ehkäisytoimien osuutta hyvään tilanteeseen on kuitenkin vaikea arvioida.

– On vaikea sanoa, kuinka paljon suojatoimet ovat auttaneet. Suomen hyvän tautitilanteen taustalla on monia muitakin tekijöitä kuten eläintiheys, ETT-toiminta, vastuullinen eläinten tuonti sekä Suomen maantieteellinen sijainti, Tuupanen toteaa.

Nyt on erityisen tärkeää pitää kanat sisätiloissa tai katetuissa tarhoissa,

Kuva: Pasi Hellsten

sa, joissa ne eivät pääse kontaktiin luonnonvaraisten lintujen kanssa. Merkittävimpiä tartuntalähteitä ovat vesilinnut.

– Osa virustyypeistä on sellaisia, jotka eivät sairastuta vesilintuja, mutta ne kuitenkin levittävät tartuntaa. H5N8-tyypin virus johtaa kuolemaan myös vesilinnuilla, Tuupanen sanoo.

Ei parantavaa hoitoa – kanaloilla suuri vastuu

Lintuinfluenssaan ei ole lääkitystä. Tauti voi aiheuttaa linnuilla hengitystieoireita, apaattisuutta, muninnan laskua ja korkeaa kuolleisuutta. Muihin kotieläimiin taudin ei ole todettu tarttuvan. H5N8-tyypin ei ole todettu tarttuneen ihmiseen.

Jos tartunta havaitaan, koko siipikarja on lopetettava ja pitotilat desinfioidaan. Lintujen siirto on kielletty,

ja tuotteiden kuljetusta rajoitetaan kymmenen kilometrin säteellä tartunnasta. Rajoitukset ovat voimassa vähintään kuukauden tartunnan hävittämisen jälkeen. Nämä toimet määritetään EU:n lainsäädännössä.

– Toivomme, että kaikki siipikarjanhoitajat kantavat vastuunsa. Pienessä kanalassa tartunta ei ole kovin suuri taloudellinen menetys, mutta harrastajakanalastakin löydetty tauti vaikuttaa lähistön siipikarjatiloihin ja tuotteiden vientiin, Tuupanen varoittaa.

Kesällä lintuinfluenssavirus säilyy ympäristössä huonommin kuin talvella. Nyt seurataan, miten lintujen kevätmuutto vaikuttaa tautitilanteeseen.

– EU-ilmoitusten määrä on hieman laskenut viime viikkoina, mutta missään nimessä tilanne ei ole vielä ohi, ylitarkastaja Tuupanen sanoo.

Raumalaiskanalassa elettiin rajoitusvyöhykkeellä – kokemukset hyviä

Kun Raumalta löytyi joulukuussa lintuinfluenssaan kuollut merikotka, useita siipikarjatiloja jäi leviämisen ehkäisemiseksi perustetun rajoitusvyöhykkeen sisään. Yksi niistä oli Reijo Hakalan kanala.

Hakala hoitaa kanalassaan tyrnävänkantaa, kahtatoista kanaa ja kukkoa.

– Useamman vuoden olen näitä pitänyt. Kanat voivat hyvin ja munia tulee, Hakala sanoo.

Kun läheisen järven rannalta löytyi kuollut merikotka, tieto tavoitti nopeasti myös maatiaiskanojen säilyttäjän.

– Aluehallintovirastosta tuli perjantaina soitto, että läheltä on löytynyt kuollut lintu ja se on lähetetty Eviraan tutkittavaksi. Kerrottiin että jos lintuinfluenssa todetaan, rajoitusalueet tulevat voimaan. Lauantai-aamulla 17. joulukuuta rajoitukset sitten asetettiin, Hakala kertoo.

Rajoituksissa opastettiin hyvin

Hakala kiittelee Eviran tiedottamista.

– Heti saatiin hyvät sähköpostit, tarkat määräykset ja selitykset, mitä tilanne tarkoittaa. Ei tarvinnut yhtään arvailta tai kysellä, miten rajoitukset toteutetaan omassa kanalassa. Eläinlääkäri kävi tarkastamassa, että meillä on kaikki tarvittava tieto ja että kanoilla ei ollut oireita, Hakala kertoo.

Hakalan kanalassa rajoitukset tarkoittivat käytännössä hyvää hygieniää. Ulkojalkineilla ei menty kanalaan vaan jalkineet vaihdettiin ovelta. Kädet desinfioitiin mennessä.

Jos kanalasta olisi löytynyt tartunta, vieraileville autoille olisi pitänyt

järjestää desinfiointi Virkon S-tableteilla.

– Tässä lähellä on yksi tuotantokanala. Sielläkin oltiin tyytyväisiä kaikkiin toimiin ja Eviran tiedottamiseen. Myös heidän asiakkaansa ymmärsivät, että tiloilla tehtiin heti tarvittavat suojaustoimenpiteet ja tarkastukset.

Tänä keväänä tiukasti sisällä

Hakalan tyrnäväläiset säästyivät tartunnalta, ja rajoitukset purettiin 13.1. Taudin löytyminen lähistöltä ei kuitenkaan tullut yllätyksenä.

– Aavistus oli. Tautiahan oli löydetty jo Turun seudulta, jonne on vain sata kilometriä.

Ulkonapitokieltoa on noudatettu Hakalan kanalassa aiempinakin keväänä ja samoin tehdään nyt.

– Siinä säädökset ovat hieman epämääräisiä. Tarhan tulee olla katettu, mutta ei suljettu. Se on hiukan hassua, sillä verkkokaton läpi villi lintu voi ulostaa tarhaankin, Hakala pohtii.

Aiempina keväänä Hakala on tehnyt ilmoituksen kanojen pitämisestä pihalla keskusteltuaan eläinlääkäriin kanssa, ettei vesilintukontaktien vaaraa ole.

– Nyt pidetään kanat tiukemmin sisällä. Pihassamme ei tepastele vesilintuja, joten sen suhteen ei pitäisi olla vaaraa. Toki riski on aina olemassa. Jää nähtäväksi, mitä muuttolinnut tuovat mukanaan, Hakala toteaa.

Lisätietoja lintuinfluenssasta ja tartuntojen ehkäisystä Eviran sivuilla: <https://www.evira.fi/elaimet/elainten-terveys-ja-elaintaudit/elaintaudit/siipikarja/lintuinfluenssa/useinkysyttya-lintuinfluenssasta/>

Kanapunkkeja parvessasi?

Vaikka kanapunkki on pieni, noin 1 millimetrin kokoinen ulkoinen, se voi aiheuttaa paljon harmia myös harrastepuolella. Kanapunkki imee ravinnokseen verta kanojen ollessa yöpuulla. Punkkien ruokailu häiritsee kanojen lepoa, aiheuttaa levottomuutta, pahimmassa tapauksessa anemiaa ja kuolemia. Punkkitartunta altistaa linnut muille taudinaiheuttajille suorassa kontaktissa tai epäsuorasti heikentämällä yleistä vastustuskykyä. Kanapunkki tarttuu tavallisesti uusien lintujen, saastuneiden munakenttien, luonnonlintujen tai jyrksijöiden välityksellä.

Kansainvälisissä tutkimuksissa on havaittu kanoilla olevan yksilökohtaisia eroja kanapunkkien vastustuskyvyssä. Erot perustuvat mahdollisesti MHC-alueen geenien alleelikokoonpanoon. Viimeaikaiset tutkimukset ovat osoittaneet, että maatiaiskanallamme on huomattavan rikas MHC-alleeliarsenaali. Aloitamme tänä kesänä kanapunkkien ja MHC-alueen yhteyden selvittämisen suomalaisella maatiaiskanalla. Sitä varten tarvitsimme vapaaehtoisia, jotka ovat havainneet kanapunkkeja parvessaan. Jos kiinnostuit, ota yhteyttä (029 5326139/ Mervi) tai elaingenivarat@luke.fi. Tutkimusta varten otamme verinäytteitä. Tuloksia käsitellään luottamuksellisesti.

**Olemme mukana Suomi100-juhlamaaseutunäyttelyssä,
Farmari 14.-17.6.2017 Seinäjoki
Tervetuloa Luonnonvarakeskuksen Eläin- ja kasvigeenivarat –osastolle**

**Luke – Eläin- ja kasvigeenivarat
Osaston tunnus KE6
Löydät meidät rantalaitumen tuntumasta.**

Nähtävänä itä-, länsi- ja pohjoissuomenkarjan eläimiä ja maatiaiskanoja. Tarjolla maistiaisista maatiaisista. Nähtävänä videot raparperin ja omenan geenivaroista ja humalanviljelystä. Luken tutkijat esittelevät alkuperäisrotujen ja –kasvien ylläpitoa sekä Kansallista geenivaraohjelmaa. Osastolla on päivittäin yleisöluentoja.

FARMARI
SEINÄJOKI 14.-17.6.2017

Säilytysohjelman kuulumisia

Tällä hetkellä maatiaiskan säilytysohjelmassa on mukana yhteensä 407 säilyttäjää. Uusia heistä on 22, joista puolet liittyi tyrnäväkannan säilyttäjiksi. Ohjelmasta erosi vuoden aikana 19 säilyttäjää. Tietokantaan on tallennettu 2680 maatiaiskanaa ja –kukkoa vuodelle 2016 (taulukko 1). Kun otetaan huomioon raportoitujen lukumäärä (31 %), voidaan olettaa, että yksilöiden todellinen määrä ylittää 5000 rajapyykin. Eniten yksilöitä on raportoitu piikkiökantaan, jossa aikuisia yksilöitä on 535 ja nuoria 415. Seuraavaksi suurin yksilömäärä löytyy tyrnäväkannasta, josta aikuisia yksilöitä on 474.

Alhonkanta jatkaa säilyttäjämäärällään suurimpana kantana: 87 kanaharrastajaa on valinnut sen omakseen. Melkein samaan yltää tyrnäväkanta, 79 säilyttäjällään. Kiuruveden- ja ilmajoenkannat ovat pitäneet kolmos- ja nelossijansa viime vuoden tapaan. Peränpitäjinä tulevat jussilankanta ja savitaipaleenkannat. Näistä jussilankanta jatkaa kuitenkin tasaista kasvuaan. Savitaipaleenkannan kehitys tuntuu pysähtyneen; siihen liittyi viimeisen vuoden aikana yksi uusi säilyttäjä, ja ainakin yksi pitkäaikainen säilyttäjä luopui säilytystoiminnasta.

Raportoinnin tilanne touko-kesäkuun vaihteessa 2017

31 % säilyttäjistä on raportoinut vuoden 2016 lintumääränsä. Viime vuonna raportoinnissa jäätin vaatimattomaan 27 %:iin. Vielä ei ole myöhäistä raportoida viime vuoden tapahtumista. Kesän aikana lähettämekin vielä raportointipyyntöjä sekä sähköisesti tietokannan välityksellä että paperiversioina postissa. Saatammepa vielä ehtiä tekemään soittokierroksinkin.

Ahkerimpia raportoijia ovat tähän mennessä olleet tyrnävän- ja piikkiökannan säilyttäjät, joista melkein puolet palauttanut raporttinsa.

Suhteellisesti huonoin raportointiaste on ollut tällä hetkellä hornionkannassa, joissa alle viidesosa on palauttanut raporttinsa. Tietokanta löytyy osoitteesta: <https://maatiaisakanat-luke.fi>. Tallentaaksesi omat tietosi tarvitset kertakäyttöisen käyttäjätunnuksen ja salasanan, jonka saat pyytämällä ylläpitäjiltä osoitteesta "elainingenivarat@luke.fi". Yksityiskohtainen ohje tietojen tallentamiseksi löytyy linkistä elainingenivaraohjelman www-sivujen etusivulta ([tiaskana%20-rekisterin%20ohjeet.pdf\). Mikäli tietokannan käytössä on ongelmia, lintumäärien ilmoittamisen voi tehdä suoraan allekirjoittaneelle \(029 5326139\) tai osoitteeseen \[elainingenivarat@luke.fi\]\(mailto:elainingenivarat@luke.fi\).](https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/www/Tietopaketti/Elainingenivarat/lomakkeet/Maa-</p>
</div>
<div data-bbox=)

Vertaistukea kannattaa kysyä toisilta säilyttäjiltä tai neuvotteluryhmän jäseniltä (Pasi Hellsten, Elina Lindström ja Jarmo Manninen).

Taulukko 1. Kannat listattuna eläinmäärien mukaiseen järjestykseen. Viimeisessä sarakkeessa on mukana nuoret, ei vielä sukukypsät yksilöt.

Kanakanta	kanat	kukot	yhteensä
piikkiökanta	450	85	950
tyrnäväkanta	411	63	739
alhonkanta	366	72	568
kiuruvedenkanta	243	37	359
ilmajoenkanta	171	38	290
hämeenkanta	173	40	275
iitinkanta	130	25	210
savitaipaleenkanta	126	24	181
jussilankanta	92	22	145
hornionkanta	85	19	122
lindellkanta	7	1	8
	2254	426	3847

Taulukko 2. Kanakannat säilyttäjämäärän mukaisessa järjestyksessä.

Kanakanta	Säilyttäjää	uudet	% raportoinut
alhonkanta	87	2	25
tyrnäväkanta	79	11	43
kiuruvedenkanta	51	1	23
ilmajoenkanta	40	1	35
piikkiökanta	38	2	42
hämeenkanta	27	2	33
hornionkanta	24	1	17
iitinkanta	24	0	29
savitaipaleenkanta	18	1	33
jussilankanta	15	1	33
lindellkanta*	4	-	25
	407	22	31

*lindellkantaan ylläpidetään passiivisesti, siihen ei oteta uusia säilyttäjiä.

